

Latweefchu Uwises.

Nr augstas Gewefchanas = Kummissiones sianu un nowehleschanu.

Nr. 47. Zettortideenâ 24tâ November 1827.

Jelgawâ 5tâ Novembera.

N o l o h p u m e h r a.

(Stattees Nr. 46.)

Tohs weffelus lohpus no tahm mahjahm woi no tahs muischas, fur weens lohps atrasts tappis, no ka newarr sinnaht, woi lohpu mehriis tam ne buhtu peelippis, kad tas gannibas laikâ noteek, tad tohs tikkai us tahdahm gannibahm buhs isdsiht un pee tahdahm weetahm dsirdinaht, fur tee lohpi no zittahm mahjahm un muischahm nemas nenonahf, un tad arridsan wisseem kaimineem tulihf buhs sianu doht, us kahdahm gannibahm un pee kahdahm dsirdinaschanas weetahm schee lohpi tohp isdsiht; tahs gannibas un dsirdinaschanas weetahs bes tam wehl ar kahrtim, kurreu gallôs salinufuschki eeseeti un kas labbi irr jaapfarga, buhs aisdihmeht, tâ ka nekahda faeefchana ne warr notikt. Urridsan tas zelsch, fur lohpus laisch us gannibahm, tannî weetâ wajag buht, fur nekahdi zitti weffeli lohpi ne usset, jo kad eefsch fuhdeem woi eefsch islaistahm feekalahm eeminn, ta fehrga jau peelihp. Bet fur tahdas ihpaschas gannibas un dsirdinaschanas weetahs ne buhtu, jeb par tahdu zellu naw atfneedsamas, fur nekahds zits lohps ne staiga, tad tahdi lohpi, par kurreu weffelibu ne warr galwoht, parwissam naw isdsennami. Tai muischas = un pagasta = pollizeiei tikkai jagahda, ka scheem lohpeem ap to laifu tahs aiskohreschanas ehdens ne truhft.

Kad tas apfirdsis lohps 14 deenu staryâ, kas irr rehfejenams no pirmas rahdischanas tahs flimmibas, nosprahgst, tad tas, ja warr buht, eefsch klahfbuhfchanas ta aprinka daktera, ta lohpu ahrsta jeb zitta kahda kas proht, ir jausfchkehrsch. Kad no eefschpuffes skaidri redsams, ka tas pateeki ta fehrga irr, ko jau papreeksch

buht dohmaja, tad ta maita tulihf ar ahdu un wiffu netihrumu atstata weetâ feschu pehdu dsiklumâ eefsch semnes irr jaaproht un ar kalfeem jaapberr.

Eik drihs, ka no tahm augfcham peeminnetahm simehm skaidri redsams, ka tas irr lohpu mehriis, tad wiffas mekleschanas tohs lohpus dseedeht, irr aisleegtas; jo tikkai zaur ahtru nosfchannu to apfirguschu lohpu ween glahbschana irr atrohnama un ta wairaka isplefchana teek apturreta. Tadehl arridsan ta pehrnaja gaddâ 2trâ Dezemberadeenâ pasluddinata pawehleschana jo zeetaki tohp no jauna apstiprinata, pehz kurras wiffi tahdi ar lohpu mehri apfirguschu lohpi pee strahpes no 100 fudraba rubuteem bes kawefchanas irr nosittami. Kas tadehl bes apdohma scho pawehleschanu neleek sianâ un turprettim to laifu ar weltigahm mekleschanahm tohs lohpus dseedinahf apkawe un tohs apfirguschus lohpus tulihf ne nositt, tas eekriht tannî nospreestâ strahpê. Bet wiffi tahdi neismahziti tehrpikki, kas laudis pahrrunna, it kâ tee warroht to lohpu mehri dseedinahf, jeb kas mahnutizzigus neekus us teizahs un wehl paschi tohs bruhke, tee teefai par nostrahpeschannu irr nodohdami.

Tee stalli, kurreôs kahds lohps nosprahdsis, no kurrea flimmibas simehm un maitas usfchkehrschanas gan warr tizzeht, ka no lohpu mehri notizzis, ar wisseem tur eefschâ buhdameem lohpeem un peederrigahm stalku leetahm, kâ filles, dserrami traufi, faites ic., ir ehdamaju par peelihpameem irr jaturr, kamehr no flimmibas nifnuma naw pagallam tihriti; bet wiffswairaf abbeem teem lohpeem, kas blakkam katrâ puffei ta krittuschu lohpa stahweja, naw jaustizz. Schee tadehl tulihf no pulka atschfirrami, atstata kuhfi peeseenami un zeeti jaapstattami. Kad pee teem pehzlaika tahdas flimmibas simes rahdahs,

no kurrāhm warr manniht, ka tas gan lohpu-
mehrīs buhs, tad tee tik ahtri kà ween warre-
dami, us weenu papreeksch ar sehtu aptaisitu
atstattu plazzi irr janowedd, tur nosittami un
eeksch papreeksch israktahm dsittahm bedrehm ap-
rohkami. Geksch schahm bedrehm arridsan tee
fuhdi to apfirguschu lohpu, tahs faites ar kur-
rahm tee bij peeseeti, lihds ar wisseem winnu ne-
tührumeem jagahsch eekschā; un tad ar kalkeem
wiß irr jaapberr un ta semme wirsü seschu pehdu
austumā zeeti ar peestu irr ja fastampa.

19 Tee zitti lohpi, no kurreem ne warr sinnaht,
woi ta slimmiba teem ne buhs peelippufi, zittās
weetās irr jaleek un lai tas gannams pulks, ja
tas tikkai warr buht, taptu isglabhts, kà istriht,
eeksch maseem pulkeem no 5 lihds 10 lohpeem;
un katrs pulks no ihpascha zilweka irr jakohpj.
Pee tam tas arri labbi buhs, tohs lohpus tik
tahlu kà tas tikkai warr buht, weens no ohtra
peeseet, ka nekahdā wißē ne warr weens ohtru
faohschnaht, nei ar sawa seekalu atsneegt.

Us teem tā noschirteem un kà sinn woi no
sehrgas ne peelippuscheem lohpeem 12 deenas
zeeti irr jassattahs. Ja schinni laikā neweens
lohps ne apsehrg, tad wissu to pulku par wesselu
warr turreht un no aiskohreschanas islaist, kad
papreeksch katrs lohps wehl labbi nomas-
gahts un ar salmufuschkeem noberstis tappis.
Bet ja tikkai weens lohps ar tahm sihmehm ta
lohpumehra apsehrg, tad tas lihds ar abbeem
lohpeem, kas us katru puffi klahst stahweja, bes
kaweschanas irr janositt un turklast wiß tas irr
weeki jaleek, kas schē papreeksch pawehlehts tap-
pis; tee zitti lohpi no schi atschkirta pulka jo
zeetakā usraudsischana tohp nemti un pee tahm
pirmahm sihmehm ka sah apfirgt arri nosittami.

Wissu skahdi, kas tahdā wißē par nogree-
schanu leelakas nelaimes no wisseem, notikkufi,
buh labbi peerakstihht un pee muischas pollizeiehm
sinnamu darriht, kurrāhm, kad pehz ismeklescha-
nas to teescham atraddihs un apstiprinahs, tai
waldischanai par to weenu farehkinaschanu no
wisseem jazett preekschā, tapehz ka waldischana
apnehmusees, pehz ismekleschanas kà ta leeta
isnesß, arrajam par labbu augstaki paligu is-
dabbuht.

Wissur, kur tikkai kahds lohps no schihs sehrg-
gas kriht, jeb kur jatizz, ka schihs sehrgas nif-
numms tam lohpan jau peelippis un tee zitti lohpi
appaksch zeetas fargaschanas stahw, tur arridsan
wissu mahjasweetu buhs aiskohreht un aissih-
meht, prohti tahdā wißē, ka neds winnas eedsih-
wotajeem pee swescheem lohpeem jeb pee swes-
scheem stalleem buhs pee-eet, nei arridsan swes-
scheem laudim buhs brihw buht, tahdeem neus-
tizzameem stalleem jeb zittahm ehkham, kur lohpi
eekschā, kas appaksch aiskohreschanas likti, us
50 fohleem klahtumā nahkt. Tanni widdū wiß-
apfahrt tahdahm aiskohretahm mahjuweetahm ic.
wisseem saprohtamas drauweschanas sihmes, kà
salmu kuschkus kahrts gallōs peeseetus, un kas
wehl, buhs eespraust. Kas schahs drauwescha-
nas sihmes nebehdadams tomehr us tahdu ais-
kohretu weetu sawu kahju zelt, jeb wehl ar loh-
peem tur noeet, tas polizeiesstrahpē eekriht. Tohti
irr jafarga, ka neds sunni, kaffes, zuhkas, neds zitti
sihmanni un putni eeksch teem stalleem to appaksch
aiskohreschanas stahwedamu lohpu ne eet eekschā,
tabehl ka tee to sehrgas indewi drihs zittur warr
aisnest; par to wehranemschanu schi preeksch-
raksta teem nammu- un mahjusainneekem it
ihpaschi irr ja atbild.

Tee stalli, kur no lohpu mehra apfirguschu lohpi
bijuschu eekschā, ar wissu ruhpeschanu no tahs
peelihpamas indewes irr jaistihri, eekam wesselus
lohpus atkal drihkt eewest. Kad scho darbu ne
warr tudalix usnemt, tad wissu staltu un kuhthu
durris un pee-eeschanas zeeti buhs aisslehgt, ka-
mehr peeteekama walla us scho darbu rohnahs.
Tad tee stalli no fuhdeem tohp istibriti, tee grihdi
un grihdu dehli isplehsti un fadedjinati, bet ta
semme 1 lihds 2 pehdu dsillumā ismesta. Schi
semme un tee fuhdi tahdu apniknotu staltu un
kuhtu tulihht us kahdu ar sehtu aptaisitu lauku,
kur nekahds lohps ne warr panahkt, irr iswed-
dami un tur isahrdami, arridsan pehz kahdahm
deenahm, tik drihs kà laiks to lauj, wehl eeksch
semmes eearrami. Tad tee stalli un kuhdis
schahdā wißē tohp iskwehpinati: Nem saufu
par pulweri fagrufstu fahli, 4 lohtu jeb masu
fauju pilnu, peemaifa pee ta 1½ lohtu jeb ehdamu
karroti ar kaudsi, smalki par pulweri fagrufstu

mellu-afminu (fo wahzwallobdâ Braunstein fauz), eeberr scho pulweri mahlu schkihwi jeb eeksch pohdu sukkeem un usleij tur wirsü 2 lohtu jeb tik dauds kâ weemu sudrava karroti, stipras wiktrioles eljes un apinaifi to drihs ar kahdu kohzinu; tas gauschi leeti derr, kad schohs schkih-wous us grahpem jeb blohdahm ar it karstu finilti usleek. Zilwekeem jasargahs, ka schohs twaikus ne eedwascho. Nu wiffi lohgi un durris zeeti tohp aistaititi, pehz 24 stundahm afdarriti un schi fahlsfahba iskwepinaschana ohtrâ reisê us-nemta; ir stalli un kuhis atkal us 24 stundahm tohp aisflehgti. Tad tahs filles un reddeles, kâ arridsan wiffas kohkuseenas ar werdoschu glummu fahrnu masgatas un kad wehl slapas ar nedehstu kalki apimestas. Muhruseenas ar kalkeem tohp iswittetas. Pehz tam staltu un kuhu durris un lohgi 8 lihds 14 deenahm tohp walkâ turreti, ka lupte un wehisch labbi warr zaureet un tad prifcha semme woi smiltis eeksch stalkeem eemestas, fur waijaga jauni grihdi likti, atkal masgati, tad wehl kahdas deenas walkâ turreti, ka wehisch zaureet un nu tikfai tohs weffelus lohpus warr eewest eekschâ. Wiss pee schihs tibrischanas notezzeis masgajams uhdens lai eeksch dsillahm bedrehm noskreij; tahs staltuleetas teek fadedsinatâs, woi ar werdoschu glummu fahrnu nopluz-zinatas jeb kas no dseljem, ugguni farkanas nodedsinatas. Tas eeksch flimmu lohpu stalkeem buhdams ehdamais par 14 deenahm it plahni blahkis irr jaislaisch un jaiswehdina un tad gan preekfch sirgeem un aitahm geld, bet gohwim un wehrfcheem naw jadohd.

Wisspehdigi wehl teem zilwekeem, kas schohs lohpus kohpe, nositte un aprakke, un tohs staltus un kuhis tihrija, few pascheem jatihrahs, kas wisslabbaki noteek stipri kurrinatâ pirti, fur winneem wiffas meefas, bet it ihpaschi tee matti ar glummu fahrnu irr jamasga. Winnu drahnâs par kahdahm deenahm fahrnâ woi seepju uhdent irr jamehrz, tad jaismasga un daschas deenas ahtrâ skaidrâ gaisâ ja-uskarr woi stiprâ farkstumâ jaschauj, woi arridsan ar fahlsfahbeem twaifeem zaur jatwehpina; bet wiffas ahduleetas teek fadedsinatâs, jo tahs ne warr kâ peenahkabs, istihriht. Wiffur fur ta fehriga bij rahdijusees,

no muischas pollizeiehm un no pagasta teefahm daudsreiehm buhs ismekleht, woi kaukur krittufchi lohpi, kas wehl naw aprakti, ne rohnahs, fur tee tad tulihht pehz pawehleschanas seminê irr ap-rohkami, bet tahdi, kas tahs krittufschas maitas tur noweddufchi un bes aprakfchanas wirs semmes pamettufchi, ar strahpehm pehz teefas no-spreefchanas irr jaapleek.

(Turpmak tas beigums.)

Preekulê 2trâ Nowembera.

Nr leelu schehlumu no ta pulka uggungrehtu sinna jadohd, kas schim brihscham muhsu puffed dauds fungus un laudis apbeddinajufchi. —

Bes tahm daschahm mahju rijahm, kas ar ugguni nogahjufschas, un fo mehß wiffas ne ar wahrdeem isteikt newarram, arr diwi muischu rijas nodeggufschas, no ka leels fahdis fungeem zehlees.

Ta pirma bij Vormfahtrê, fo arr Kummelu muischu fauz; fur arr kahdi feschdesnits puhri meeschu lihds fadeggufchi.

Ta ohtra bij Preekules lohpu muischâ, fo Jubles muischu fauz, fur kahdas trihs reefchas meeschu un trihs reefchas ausu un arr wehl dewsgan newehtifas labbibas pohstâ gahje. Pee fchi uggungrehtu par to jabrihnojahs, ka jebfchu tas wakkara pulksten desnits pilnâs leesmâs stahweja, tas tomehr ne werfti tahli ne tappe eeraudsihts; fo gan tik lab tas miglains gais, kas tai brihdi bij, kâ arridsan ta beefa sneega fahrta, kas wirs junti gulleja, padarrija.

No ka abbâs weetas tas uggung zehlees, to newarr sinnaht; bet jebfchu daschi par ahtri irr teikt: uggung effu tihfchi eelaists, tomehr mehß netizsam, ka kahds tahdu leelu kaunumu buhtu darrijs, un mums schkeet: ka zaur neapghdibu zehlees.

Tik lab tabbaka finehleschanai kâ ihpaschi arr brandwihna dserfchanai, kas arrajur starpâ Deewam schehl jo deenas jo wairak ispleschahs, wainu jadohd, ka, zittas nelainnes arr ne pee-minnoht, tik dauds uggungrehtu zettahs. — Jo deggofcha pihpe zilweka muttê, kad tas pilnâ prahtrâ pee faufas labbibas un salmeem, jau lohti bailiga leeta; bet kad wehl peedsehris to rijâ jeb

laidarâ muttê turr, taß tik lab kâ kab ugguns-
prauli apfahrt nestu.

Ne tabli no Vorinsahtes rijasweetas scho was-
faru arri frohgs un mahjas rija nodegge us divi
deenahm, un arr ne sunn, no ka tas ugguns
zehlees. —

Tâ nu, pa zellu brauzoht, reisâ trihs degguma
weetas eerauge, kas tik kahdu wersti weena no
ohtras.

Beidsöht arri Kruhres basnizas frohgs ar
ugguni nogahje. Tur frohdsineekam, brand-
wihnu wakkarâ nolaischoht, dsirkstele bij traufâ
eekrittufi. Kad nu brandwihns bij eededses, tad
wimsch, glahbt gribbedams, brandwihnu semmê
islehje, un tâ ugguni pa wissu kambari isplattija,
kas, seenas ahtri aisnehmis, wissu ehku aprihje.

No schi uggungrehka divi leetas warr mah-
zitees. Pirma irr schi: ka bes leelas wajjadsihas
wakkarâ naw jadarbojahs gar leetahm, kas ahtri
eedeggahs, un ohtra: ka ugguni nodeggoscha
brandwihna traufâ newarr noleet, bet ka tas irr
janoflahpe. — Ja tas labß frohdsineeks us faru
deggoschu brandwihnu flapju pallagu buhtu us-
klahjis, ne tas frohgs, ne tas brandwihns, ne
arr tas pallags buhtu fadedsis.

H. E. R.

Zeeßas fluddinaßchanas.

Us pawehleschanu tahs Keiseriffas Gohdibas,
ta Patwaldineeka wiffas Kreewu walßs u. t. j. pr.,
tohp no Zahschu pagasta teefas aizinati, tee, kam
kahdas parradu prassischanas no teem diweem fainnee-
keem Zehkula Zanna un Tschaura Mahrtina, prohti
kas irr paschi sawas mahjas dehl truhkuma no-
dewuschi, tad nu arri scho mantas konkurß spreestas,
un usaizinati, lihds beidsöht Dezembera mehnescha
schi gadda katris pee schihs pagasta teefas teiktohs.
Kâ arri no ta nomirruscha Zahschu Kolawas fainneeka
Baußscha Geerta, ja gadditohß kahdi parradu deweji,
lai arri lihds tam pascham wirß preeminnetam laikam,
katris atfauktohß.

Zahschu pagasta teefa 12tâ Novembera 1827. 3
††† Pagasta wezzakais Beersneek Geerts.
(Nr. 58.) Skrihweris George.

Us pawehleschanu tahs Keiseriffas Majestætes,
ta Patwaldineeka wiffas Kreewu Walßs u. t. j. pr.,
tohp no Wehrgalles un Webbes pagasta teefas wissu tee,
kam taifnas prassischanas no ta nomirruscha Webbes
fainneeka Bruschu Grijza buhtu, par furra mantu ta
truhkuma pee inventariuma un zittu parradu labbad
schinni deenâ konkurße irr spreesta, scheitan aizinati un
safaukti, lai diweju mehneschu starpâ, prohti lihds
12tu Janwara 1828, ja tai deenâ kahda swehtdeena
eekristu, tad tas us to nahkamu deenu tas weenigais
un isflehgshanas terminß buhs, woi paschi woi zaur
weetneekem, fur tahdi peenemmani, pee schihs pa-
gasta teefas peeteizahs, un tad sagaida, fo schi teefa
pehz likkumeem spreedihs. To buhs wehrâ nemt.

Wehrgalles pagasta teefa 12tâ Novembera 1827. 3
††† Kalnei Kristaps, pagasta teefas
peefehdetais.

(Nr. 58.) Skrey, pagasta teefas skrihweris.

Wahrnes pagasta teefa wissu parradu dewejus ta
fainneeka Adama no Buiku mahjahm, kam mahjas,
inventariuma truhkuma dehl, nonemtas, konkurße
spreesta, usaizinati, lihds 30tâ Novembera f. g. pee
saundeschanas teefas peemeldetees. Wahrnes pagasta
teefa 24tâ Oktobera 1827. I

††† Aufskallei Ehrnest, pagasta preefschfehdetais.
G. Ch. Jacobson, pagasta teefas skrihweris.

Wissu tee, kam kahdas taifnas prassischanas pee to
atlikfuschu mantu ta nomirruscha Krohna muisschß
Dscheleijes fainneeka Kaufschu Zehkaba dohma turreht,
tohp no Prawines pagasta teefas scheitan usaizinati,
eeksch 6 neddelu laika no schahß appatsch rakstias deenas
pee schihs pagasta teefas atfauktees, jo pehz nolikta
laika, prohti lihds 10tu Dezembera mehnescha, ne
weens wairs tapß peenemts. Ko buhs wehrâ nemt!

Prawines pagasta teefa 29tâ Oktobera 1827. I
††† Selle Lehrum, pagasta teefas wezzakais.
J. E. Salpius, pagasta teefas skrihweris.

Zitta fluddinaßchanas.

Weens frohgs trihs wersties no Zelgawas us to leel-
zellu, kas eet us Jaunjelgawu, us seemaswehtkeem
schi gadda us arrenti irr isdohdams. Kam tik to us-
nemt, atraddihs ka par lehtu naudu to warr dabbuht,
un par to warr norunnahht scheit Zelgawâ eeksch Kat-
trihnes eelas tai naimâ ta missinu kalleija meistera
Lundberg Nr. 123, jeb arridsan Langerwaltes jeb Kee-
schumuischâ pee J. E. Bres. 2

Ist zu drucken erlaubt.

Im Namen der Civiloberverwaltung der Ostseeprovinzen: J. D. Braunschweig, Censur.
No. 488.